

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX. ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek.)

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Báthory-utca 7. sz.

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

A rákvész.

(Folytatás.)

De van az irodalomban még egy adat a rák tömeges elpusztulását okozó betegségről, a mely betegség leginkább Délfranciaországban pusztított. — Mint azonban kiderült, ugyanez a baj Németországban is észlelhető volt, de itt csak egyes áldozatokat követelt. Ugyanis találtak olyan rákokat, a melyeknek az izomzata porcellánfehér-szint és porhanyósága mellett feltűnő törékenységet mutatott ugyanígy, hogy az ujjak között szinte szétmorzsolódott. Magán a rákon erős kimerültség vett erőt s ezt aztán hosszabb idő múlva az állat halála követte. Nagytövege alatt vizsgálva az izomzatot, az egyes szálak teljesen megtöltve voltak *thelohania contejeani* nevű myxosporidia spóiraival. Ezen parányi, körülbelül egy nagyobb bakteriummal egyező nagyságú spórák, az említett kis állatkák szaporodását közvetítő terméknek tekintendők; közülök, mint a halakra nézve különösen veszedelmes élősdieket, legalább 100 félért ismer a tudomány. Ám ezen betegséggerjesztők lehetnek ugyan a rákok halálának okozói, de mert eddig csak sporadikusan, tehát szűk körben mutatkoztak, egészben véve csak azt fogadhatjuk el bizonyosnak, hogy a rákok között is többféle a betegség, s hogy tévesen foglalják a halászati körök mindeme betegségeket a rákvész-gyűjtő név alá. A fentiekben leírt betegségek okozói közül egyik sem hozható vonatkozásba a rákok tömeges elhullásával; ennek igazi oka, dacára az e téren folytatott kutatásoknak, még mindig nincs tökéletesen tisztázva.

Az egészségügy terén a legutóbbi két évtized alatt folyt ama nagyszabású vizsgálatok nyomán, a melyek szerint az állati és emberi betegség okozóul a bakteriumok tekintendők, önként előtérbe lépett az a feltevés, hogy a rákok tömeges elhullása szintén bakteriumfertőzésre vezethető vissza. Az ennek nyomán megindult vizsgálatok alapján találtak is bakteriumokat a rákokban. Így Hallier, Hubád és Franke, Bataillon stb. irtak le ilyeneket. De Halliernek nem sikerült őket

tiszta kulturában tenyészteni és így betegséget-ozokó természetüket kimutatni, avagy pedig mint Hubád és Frankenál, a közölt leírásból kivehetőleg erős megfigyelési hibákra visszavezethető oly tévedések és lehetlenségek forognak fenn, hogy teljes lehetetlen hű képet alkotni az általa megfigyelt rákbetegség okozóinak természetéről, a mely betegséggerjesztőket ő *staphylococcus pyogenes viridiflavus* néven írt le; végre pedig legtöbbször oly bakteriumokról volt szó, a melyek egyáltalán nem okoznak betegséget. Egyedül Bataillon-nak sikerült 3—4 mikromillimeter nagyságú, a rákra nézve betegséget okozó bacillust kimutatni, azonban ezt sem a rákban és a rákvészszel kapcsolatban találta meg, hanem a pisztráng-ikrában, minélfogva ő maga sem tekintette azt a rákvész okozójának.

Hofer Brunó dr. müncheni tanár érdeme, hogy immár ebben a kérdésben is tisztábbat látunk. Ő, a ki tudvalevőleg a halak betegségeknek kutatásával régen és eredményesen foglalkozik, nem mulasztotta el a rákokat is tanulmánya tárgyává tenni. Mint írja*) kutatásai közben az említett rákbetegség gerjesztők közül úgy a diatomákat, mint a saprolegniát és a telohaniát is gyakrabban megtalálta, azonban soha sem sikerült azokat tiszta tenyészetben, legfeljebb 3—6 különbözőféleségből álló vegyes kulturákban meglelni, a melyeket különválasztani az azzal járó nehéz és időtrábló munka miatt, nem nagy hajlandóságot érzett magában. Nyilván, a kísérleti anyagnak megszerzésével járó nagy nehézségben rejlett oka annak, hogy a bakteorologusok sem kutatták ezt a kérdést elegendőképpen. Mert hiszen a bakteriumok okozta epidemiáknál, kevés kivétellel, a bakteorologusok szokva vannak ahhoz, hogy a beteg avagy elhullott állat testében tömegesen találják a vélt betegséggerjesztők tiszta tenyészetét. Hogy a beteg rákokban, ha egyáltalán találhatók, miért mutatkoznak a betegség gerjesztők vegyes kulturákban, annak az oka minden valószínűség szerint abban keresendő, hogy

*) „Über die Krebspest.“ Fischerei Zeitung. I. Bnd. (Nr 37. és 38.)

a laboratóriumba küldött beteg rákok, rendszerint hosszabb utat kénytelenek megtenni s ez alatt kétségkívül elegendé megviselődve, nem bírnak a bélben avagy a kopolyukban elősködő különféle bakteriumok terjedésének ellentállani. Hofer ezt különösen abból következteti, hogy egészen frissen szerzett rákoknál alig talált bakteriumokat, míg a hosszabb időn át szállítottaknál, még akkor is, ha egyébként egészen egészségesnek mutatkoztak.

1897. év telén a vezetése alatt álló halbiológiai állomás a *Woldegker*-tóból (Mecklenburg-Strelitz) kapott egy rákküldeményt, azzal a jelentéssel, hogy ezen előbb rákban különösen bővelkedő tóban, melyet egy olyan patak táplál, a mely egy 3 év óta fennálló cukorgyár szennyvizei által fertőztetik, a rákok tömegesen pusztulnak. Tényleg alig néhány hónap alatt a rákállomány majdnem egészen kipusztult onnan, úgyannyira, hogy a következő tavasszal a legnagyobb igyekezet mellett birt csak még egynéhány darab rákot kapni. Az eset tehát olyan volt, a hol a rákok tömeges és gyors lefolyású elhullása észleltetett, hasonlóan azokhoz, melyek a nyolczvanas évek járványait jellemzik.

A vizsgálatra beküldött és Münchenbe részben élve érkezett rákoknak ugy a vérében, mint egyes szerveikben többnyire ismét vegyes kultúra mutatkozott, azonban az élők legnagyobb részénél csak kétféle bakterium volt észlelhető, ezek között is különösen az egyik fajta volt gyakori, minélfogva Hofer különösen erre fordított gondot. Miután pedig ezt úgy agaron, mint gelatinon tiszta tenyésztetben is előállította, belőlük teljesen egészséges rákokat oltott be olyan módon, hogy azok páncélja alá fecskendezett $\frac{1}{10}$ gr. abból az oldatból, melyet a tiszta kulturának 1 gr. vízzel való hígítása által nyert. Az így beoltott rákokat kellőképpen szellőztetett víz által táplált aquariumokba helyezve figyelte meg. Kezdetben mit sem változtak az állatok, azonban átlagosan 12—30 óra alatt, ritkábban egy hét után azok szemlátomást gyengültek, az ollóikat használni képesek nem voltak; többben közülük ágaskodni kezdtek s aztán hanyatt esve csakhamar elhaltak. Egyik-másiknál, a

végtagok görcsös rángatódzása is mutatkozott, ismét másoknál az ollók és lábak elvetése volt észlelhető. Ha azután már a hanyatt fordult és a véghez közel álló példányokat megvizsgálták, mindegyiknek úgy a vérében, mint a belső szerveikben tömegesen meglették az eredetileg befecskendezett bakteriumokat. Ilyen módon igazolva volt tehát, hogy a rákok halálát az eredetileg befecskendezett bakteriumok okozták.

Ha erősebb adagok alkalmazása által történt a rákok inficiálása, az olyan gyorsan hatott, hogy 5—10 perc alatt a beoltottak már ágaskodni kezdtek s alig néhány percczel később heves görcsök között az állatok ki is multak. Eme bakteriumok betegségkókozó képessége (patogenitása) azonban nemcsak akkor mutatkozott, ha azt a rákokba úgy fecskendezték, hanem akkor is, ha ilyen anyaggal fertőzött rák- vagy halhúst fogyasztottak az egészséges rákok, nemkülönben, ha a kulturát egyszerűen abba a vízbe öntötték, a melyekben a rákok éltek. Csupán annyi különbség mutatkozott, hogy ez utóbbi esetben lassúbb a hatás. Világosan igazolták tehát eme kísérletek, hogy a *Woldegker* tóban észlelt rákpusztulást, az innen eredő rákokban talált bakteriumok okozták. Mivel pedig a megbetegedéssel járó összes tünetek azonosak azzal, a melyeket előbb a rákvésznel annyian észleltek és leírtak: teljes joggal tarthatta *Hofer* tanár a fennforgó esetet rákvésznek és nevezhette a felfedezett baktériumot *bacterium pestis astaci*-nak.

(Befejezzük.)

Nemo.

~~~~~

Társulataink működése.

(Folytatás.)

A felső szomszéd „Borsodi“ társulat, a mely ellen az előbbi panaszkodik is, csak a legújabb időben jutott annyira, hogy működésétől végre eredmények is remélhetők. Szintén 1898-ban alakult meg. Rendkívüli nehézséget okozott szervezkedésénél a pontos érdekeltségi kimutatás megállapítása, különösen az átmenetek halászati jogának bizonytalansága miatt. A kincstár, mint az átmetszések céljára kisajátított terü-

Özlatok hazánk halászatáról.

— A „Halászat“ eredeti tárczája. —

Irta: dr. Rodiczky Jenő.

(Folytatás.)

Igen jövedelmező volt a viza fogás a XVIII. században Gutha és Naszvadnál is.

A guthai viza fogásról fönmaradt egy kimutatás 1578-ból, (győri történelmi és régészeti füzetek I. köt. 351 old.) mely szerint ezen év november 19-én harmincz darab vizát fogtak, november 20-án huszonötöt és folytatólag december 4-kéig bezárólag 117 darabot, mely számhoz post liberationem Danubii még huszonhárom darab járult, úgy, hogy akkoriban 140 darabban számolhattak, holott 1585-ben az összes zsákmány csak 71 darabot tett. Naszvadnál 1578 évi novembertől 1579 január 8-ikáig 24 darab viza akadt meg a halászok hálójában.

Luntheim László, a ki I. Miksa történetírója volt, följegyezte, hogy Komárom körül egy évad alatt 1000 vizát fognak, (győri tört. és rég. füzetek, II. köt. 121. old.) a mi kissé nagyot mondásnak tetszik egy másik állítással szemben, melynek értelmében az egész Dunahossz halászata nyújtotta volna ezt az eredményt, oly időben, mikor a halfogóknál a Duna vizét deszkákkal olyképpen elzárhatták, hogy csak a középrésze maradt annyira szabadon, hogy azt hálókka elrekeszthették, a melyekben a kőhajításokkal fekhelyeikből felriasztott tunya vízák aztán megakadtak.

A vizán kívül tudvalevőleg a kisebb *Acipenseridák*, mint a tok és kecségétől is nyernek kaviarul (oroszul ikra) használható ikrát. A *Pisces Sturso vulgo „Thok“*-nak értékét 200 uj denárra becsülte egy 1419. évben az auraniai perjelnek és bánnak a paadi polgároknak adott szabadságlevele.

Az *Acipenseridák* legizletesebb képviselőjéről, mely a szegedi halászlének elmaradhatatlan tartozéka, még megjegyzendő, hogy nemcsak a Tiszának, hanem a Maros és Szamos pompás izü halaul dicsérték hajdanán, a mi ki nem zárta, hogy a halfauna egyéb kiváló képviselőjének nem lett volna meg a hire neve. *Bertraud de la Bragniera* Jó Fülöp első lovászmestere is tett erről szót, (I. Engel Magyarország története II. r.) mikor 1433-ban a keletről Magyarországon át hazautazván Szegeden megszállott.

Tudvalevő dolog, hogy a Duna halfaunájában a von dem Borne három (a *Trutta*, *Barbus* és *Abramis*) régiója számos érdekes alakkal van képviselve. A mennyiben azonban a *Salmonidák* családjából csak a karesu galócza tenyészik hatalmas medrében, megérthető, hogy a *Sacramento* folyó bámulatosan termékeny lazacának a *Sahno* quinat nak a Dunában való meghonosításának kérdése is egy időben nagy érdeklődéssel találkozott.

A német halászegyesülettel egyidőben meg is indult a kaliforniai lazac importja, beakarván vele népesíteni a Dunát és a Balatont — azonban siker nélkül; holott a

letek birtokosa, azok halászati jogát is magának igényeli; ezzel szemben Borsodmegye alispánja ezt a jogot az átmetszések által elvágott kanyarulatok halászati tulajdonosainak ítélte oda. E miatt a kincstár, a bíróságnál pert indított s a mi elég különös dolog, keresetét a halászati társulat ellen is irányította, bár annak a halászati jogok tekintetében más hatásköre nem lehet, mint a jogerős határozatok, vagy ítéletek alapján az érdekeltségi kimutatás esetleges helyesbitése. A per még befejezésre nincs.

Az Országos Halászati Felügyelőség közbenjöttével az újabb kataszteri adatok szerint összeállított érdekeltségi kimutatást, az 1903. évi közgyűlés elfogadta a társulat működésének alapjául; e szerint a társulat kötelekébe tartozó vízterület 2800 k. hold. Az évi költségvetés fedezetére a tagok hozzájárulása k. holdanként 20 fillér. A társulat területén két ivadéknevelőtelep berendezése van tervbe véve, a melyek költségeire a földművelésügyi miniszter úr 4000 korona segélyt engedélyezett; az egyik Tiszakeszi határában, ez őszön már elkészül, a másik létesítését — Szederkény határában — a vízjogi engedélyezésnél felmerült észrevételek odázzák el.

A társulati vízterületet 5 tagban bérletek útján értékesítik. Ha majd a felügyeletről és a tilalmak ellenőrzéséről kissé erélyesebb módon gondoskodnak, működésükhöz szó nem fog férhetni.

Ezután ismét két olyan társulat következik, a melyek eddig érdemleges működést egyáltalán nem fejtettek ki. Ezek a „Tiszadob-taktakenézi uradalmi“ társulat, megalakult 1899-ben 500 k. hold és a „Tiszaeszlár-Taktaközadai“ társulat, megalakult 1899-ben 868 k. holdon. A következő „Tokaj-nagyhalászi“ társulat, mely szintén 1899-ben alakult 2159 k. holdon, 1902-ben tartott évi közgyűlésén elhatározta, hogy vízterületét 1903. május 1-től 5 szakaszban bérletileg értékesíti.

Ezeket kívül még két társulat alakult a Tiszán.

A „Záhony-czigándi“ társulat 1899-ben alakulván meg 2409 k. holdon, dicséretes buzgósággal igyekszik a célja elérését gátló akadályokkal megküzdeni. A mint

a társulat alelnöke írja azelőtt „a Tiszában leginkább csak sport célokból halásztak; a bérlők néhány kilo hallal elégitették ki az illető érdekelteket. A tilalmi időszak ismeretlen fogalom volt. Az árvizek lepadásának megindulása után — április végén és május hóban — kiki tetszése szerint halászott különösen a holt Tiszában visszamaradt vízben. A halállomány egyre kevesbült.“ Nem volt könnyű dolog ily előzmények után az érdekeltséget a helyes útra terelni. Elsősorban a tilalmak megtartása iránt intézkedett a társulat. Felkérte a szomszédos vízszabályozó társulatokat, hogy a gátörök és felvigyázók ez irányban támogassák. Felkérte a hatóságokat is, hogy a törvény megtartását ellenőrizzék. Végre arra törekedett, hogy a hatáskörébe eső vízterületeket lehetőleg nagy szakaszokban maga adja bérbé; ez irányban elérte azt, hogy már csak két község határában rendezendők az állapotok. A társulati bérbeadás a Tisza parthossza szerint, kilométerenként évi 10—20 korona bérösszegért, oly kikötéssel történt, hogy a bérlőtől az összes holt Tisza medrek — az egész területnek mintegy fele — mint kiméleti területek kihagyattak; ezeket csak a ragadozó halak kihalászására engedi a társulat évenként egyszer-kétszer — azonban mindig egy választmányi tag jelenlétében, — részbeni haszon mellett meghalásztatni. A földművelésügyi miniszter úr méltányolva a társulatnak ezirányban hozott áldozatát, az 1903. évben 860 korona segélyben részesítette.

A holtágak ilyen valóban okszerű felhasználásával elérhető eredményt azonban már ennek a társulatnak területén is erősen csökkenti — a kenderáztatás.

Még nagyobb mérveket ölt a következő „Vasárosnamény-csapi“ társulatnál, a mely tisztán ez ok miatt, megalakulása óta (1900) egyik válságból a másikba jut. A társulat 1900-ban „az élő Tiszára és holt kanyarulatra“ alakulván, az elnökségnek első gondjai közé tartozott a holt medreknek ivadéknevelés céljaira való felhasználása. Ezen szándéka azonban az érdekeltek részéről a legnagyobb ellentállásra talált; az egyes községek ugyanis éppen ezeket a holtágakat használják kenderáztatásra. A dolog vége az lett, hogy a társulati

gróf Pálffy Móricztól 1884-ben kezdeményezett meghonosítása a szivárványos-pisztrágnak (*Salmo Irridea*) értékes accquiziciónak bizonyult. A horogsportnak legnevesebb képviselője különben hazánkban is a kövipisztráng, s mellette a pénzes szemling, melyről *Romaeds* azt állította, hogy a legelegánsabb alakú hal, szebb a pisztrágnál; míg *Francés* azt mondja, hogy a pisztráng a folyók ura, a szemling meg úrnője. A telivér „fishing“ gentleman hazánk havasi patakjaiban még elég szép számban és derék példányokban találja mindkettőt, bárha nem is olyféle óriásokat, mint azt a pisztrángot, melyet Józsefnádor idejében a diósgyőri bükkhegység 12 hektárnyi tavában, a Garadna patak víztartójából fogtak ki és mely 14 klg. súlylyal dicsekedhetett. A pisztráng közönségesen 400—500 grammot nyom, de a nagyobb vizekben, tavakban az 5—6 kilós pisztrángok sem ritkák.

A Poprád fejedelmi lazaca már oly ritkává vált, hogy ezen „halkirály“ sportszempontról kérdésbe alig jöhet, annál nagyobb figyelmet érdemelne az elegáns pénzes szemling (*Tymallus vulgaris vexilifer*), a melyről egy szakemberünk azt a tréfás megjegyzést tette, hogy alkotásánál aligha bakot nem lőtt a teremő — ki pontyot akart és szemling lett belőle! S valóban még a bonczatani alkata és életmódja Salamonidára vallanak, kis köralakú szájnnyílása, apró fogacska, nagy pikkelyei és a farkuszonyának villaszerű mély kivágása a pontyra emlékezteti az „Aschforellé“ szemléljét.

Csak mellékesen akarom felemlíteni, hogy az osztrák tavak szemlingjét a *Salmo salvelin*ust hiába keressük kárpáti tavainkban, ellenben az angolna, melyről régebben azt hitték, hogy csak a Poprádnak hala, ma már a Duna halfaunájának tartozéka.

Haeckel és *Kner* is megemlékeztek ugyan egy Mohácsnál, *Hermann Ottó* meg két Komárom alatt fogott angolnáról. De azóta, hogy *Behr* kamarás 1881. tavaszán a Duna badeni és bajorországi szakaszában angolna ivadékot bocsátott ki, a hazai Dunában sem éppen fehér holló az angolna, annak jeléül, — a mit annyian kétségbe vontak — hogy az angolna életfeltételei a Dunában is megtalálhatók.

Singhoffer, budapesti halászmester jelentése szerint pl. 1887. júniusában Tolna körül fogtak egy 1.5 kilogrammos, júliusban Baján 1.75 klg.-os angolnát; ugyanott augusztusban két darabot, Rácalmáson három és Eresin egy darabot. *Landgraf* János szerint pedig 1888-ban az újpesti kikötőben fogtak június hó két egymást követő éjjelen 73 illetve 62 cm. hosszú angolnákat, július havában pedig tolnai halászok ejtettek két angolnát zsákmányul.

Ha a felföldi ichthyophagok arra esküdznek, hogy a *Salmo Sator* vagy a *Salmo dozotta* a legjobb hal, az alföldi ember meg a porcos *Acipenseridáknak* adja az elsőbbséget és mindkettőnek annyiban igazat ad a tudomány, a mennyiben *Kostitschef* vegyellemezéseiből kitünik, hogy ezen fajok húsa nem csak ízletes, hanem jelentékeny

tagok többsége az alapszabályok oly módosítását határozta el, a mely szerint a holtágak a társulat kötelékéből kivonandók. A tisztikar ezen a halászat céljaival homlokegyenest ellenkező határozattal magát nem akarván azonosítani, leköszönt. Alig két évi működés után tehát már tisztújításról kellett gondoskodni. Az említett határozat egyébként most még miniszteri döntés előtt áll.

Nagy nehézséget okoz a társulatnál az is, hogy érdekeltégi kimutatása régi kat. adatok alapján van összeállítva s így a mai állapotoknak meg nem felel; az újabb kat. felmérések most lévén folyamatban, azok befejeztéig a pontos kimutatás összeállítását függőben kell tartani. A társulat 2203 k. hold vízterületét 3 szakaszban évi 1700 korona bérért értékesíteni s kötelezi a bérlőt, hogy minden egyes szakaszon rendes *halpiacztot tartson fenn* a környékbeli lakosság szükségleteinek kielégítésére.

Ha a holtágak kérdése megfelelő megoldást nyer, akkor ettől a társulattól is a legszebb eredményeket remélhetjük.

Ennek a megoldásnak pedig meg kell történnie úgy a halászat, mint a kendertermelés érdekében.

A holtágak jelentőségéről szabályozott folyóink halászatát illetőleg, felesleges itt ismétlésekbe bocsátkozni; nagyon jól tudjuk, hogy azok nélkül a folyó behalásítása s halnépességének fentartása egyszerűen lehetetlen. — A kender termelése és feldolgozása, a mint azt a nép, mint háziipart még üzi, a lehető legprimitívebb; a műveletnek az a része pedig, a mely a halászatra oly káros, az áztatás a lehető legokoszerűtlenebb. A nép valósággal elrothasztja kenderét s mennyiségileg is jóval kevesebb szöszöt kap, mint a mennyit kapnia kellene. Ha szociális szempontból csakugyan oly fontosnak tartják az illetékes tényezők, hogy a népnek ez a leginkább a téli időre eső házi ipara fentartassék, mindenestre gondoskodniok kell arról, hogy azt okszerűen s más gazdasági érdekek hátránya nélkül üzhessék.

Ezzel a Tiszán megalakult halászati társulatoknak végére értünk. A hatóság megkísérlette ugyan még a Jánd és Tisza-Ujlak közötti szakaszon is társulatba

vonni az érdekelteket, de a dolog nem sikerült; fentebb aztán a Tiszának hegyi jellegű részén, még csak kísérlet sem történt a halászat rendezésére. Igaz ugyan, hogy ott már a folyó halászata korántsem oly jelentőségű, mint a síkvidéki részén. Ez a rész tehát a Tiszának összesen 34,484 k. hold területtel, 11 társulat hatáskörébe tartozik. A mint láttuk, egyáltalán nem működik közülök négy; ezek miatt a terület $\frac{3}{8}$ része semmi gondozásban nem részesül; öt társulat — ugyancsak $\frac{3}{8}$ részén a területnek — annyira-amennyire igyekszik feladatának megfelelni, vagy legalább remélhető, hogy működésük a közeljövőben eredménnyel jár. Igazán kifogástalan csak két társulatnak, a „Csongrád-szegedi” és „Szolnokvidéki felső” társulatnak a működése; azok területe az egésznek azonban csak $\frac{2}{8}$ része!

Ilyen viszonyok között bizony nagy türelem kell hozzá, hogy az ember az egész Tisza halászatának fellendülését kívánja. Egyáltalán a legkomolyabban rá kell mutatnunk, hogy a nem működő társulatok köteleltetésének elmulasztása mennyire nehézzé, sőt részben sikertelenné is teszi a többiek munkáját; pedig mulasztásuknak semmi érdemleges mentsége nincs. Azt, a mit két társulat megtehetett, megteheti épp úgy a többi is. Valóban itt az ideje, hogy az illetékes hatóság közbelépjen, mert különben törvényünknek épp a társulatokra vonatkozó rendelkezése, a melytől oly sokat vártunk, s a melyre különleges és sajátos jellegénél fogva szinte büszkék voltunk, teljesen elveszti hitelét.

***

A Tisza halászatára nem lehet közömbös mellékfolyói halászatának rendezettsége sem. Sajnos, azokon sincs még elérve a kívánt egyöntetűség. A jobbparton első s legjelentősebb a Bodrog és a beléje ömlő Latorcza halászata.

A „Latorczai” társulat megalakulván, 1900-ban rendezte már az állapotokat annyira, hogy az 1100 kat. holdnyi vízterületet 4 szakaszban bérletileg egységesen értékesíti évi 1722 korona bérösszegért. Ez az eredmény annál inkább méltánylandó, mert az előtt, a tel-

fehérjetartalmuknál fogva felette tápláló is. Hiszen a keesege húsának fehérjetartalma 13.21%, a *Salmo Satoré* 12.98%.

De hát annak is igazat kell adni, ki a dunai süllőt, meg a balatoni fogast kedveli, a mennyiben a „Lucio-perca Sandra” húsának fehérjetartalma is még 12.10%, holott pl. az állóvizeket, folyók holt ágait lakó és a pocsolyák iszapjában fészkelő közönséges és kövi kárász (*Carassius vulgaris* és *gibellio*) húsának fehérjetartalma csak 9.44%, a *Lota vulgaris* éppenséggel csak 5.36%.

A Balatonnak, országunk ezen máig is legnagyobb tavának, melynek vízfelülete 575 négyzetkilométer, mocsárteriméje pedig 1380 kilométer, halbőségéről már a római írók is tudnak, a kik Hulca vagy Huilka néven említik, míg egyes középkori írók, kik a magyarhoni vizekről annyi sok csodálatost regélnek, áradoznak, ha a Balatonról esik szó, a minthogy a bécsi német, ha egy porció fokost kér — nem szidja utána a magyart, jeléül hogy sokkal jobbnak tartja a cseh tavak pontyánál, melynél a *Carpie Danubius* is különben szintén izletesebb.

Míg a Balatonnak, mint a halások Eldoradójának multja és remélhetőleg jövője is van, bár halállománya általában és különösen a mult század utolsó negyedében érzékenyen csökkent, holott pl. a déli vasúttársaság 1870-ben még 300, 1879-ben csak 50 métermázsát szállíthatott el a Balaton mellett levő állomásairól. A Fertő tavának, ha egyszerűen csak az emberektől függne, bizonyára csak-

hamar egészen vége volna egykoron szintén nagyon dicsért haláival a 10—12 klg.-os nyulánk pontyaival, a *Cyprinus hungaricus* és a tudósoktól kancsal szemmel fogadott *Cyprinus kollarii* nevű pontyfajával, kövér harsaival, a melyeket a tólakók épp oly nagyra tartották, mint a karinthiai tavak környékén lakók a wörthi és ossiachi tavak Wallerjeit.

De a rómaiak *Lacus Peisojának*, még a kárászainak is nagy volt a hirük és nemcsak a partjait lakott bojok csemegéztek belőle, hanem *Kindobona* köznépe is szívesen vásárolta, a hova ad *Flexum* (Magyaróvár) és *Carnuntum* (Petronell) átszállították a halkereskedők.

Am ennek a tónak az a természete, hogy ha időnkint igen összezsugorodik is, a minthogy a velencei és palicsi tavaknak is nagyon megapadt a területe, attól azonban nem kell azt féltetni, hogy örökre el fog éynézni, mint annyi más alföldi tavunk, a melyeknek most már csak a nevük él, mint a torontáli haldús Fehértónak s a Kondoros tónak Szegváron alul, vagy pedig a Korugy-tónak, mely hajdanában Békésmegyéig terjedt volt, nem is említve a hal- és madárgazdasága következtében Veszprémben létezett Kikiri-tavat, vagy a Halgazdag-tavat, a melynek Halas város köszönte a nevét, vagy az alföldi Vásárhely mellett létezett Hód-tavat.

jesen rendezetlen viszonyok között, a tulajdonosoknak a szó szoros értelmében semmi jövedelmük nem volt halászatukból.

Gondoskodik a társulat a tilalmak ellenőrzéséről is és a múlt évben 24,000 db éves, gyorsnövéssű pontyivadékot bocsátott ki vízterületének behalásítása céljából. A földművelésügyi miniszterium a társulatot közérdekű tevékenységének támogatásaképp múlt évben 800 korona segélyben részesítette.

A „Bodrog“ folyón a társulat alakítása hivatalból már megindított, azonban az ügy a Bodrog és Laborcz folyók szabályozása folytán beállott bonyolult birtokviszonyok tisztázása miatt befejezve nincs.

Jelentősebb mellékfolyója a Tiszának a jobbparton még a Sajó a Hernáddal együtt; ezeken azonban még társulat alakításról szó nincs.

A balparton az első nagy mellékfolyó a Szamos. Torkolatától felfelé két társulat alakítását kísérelte meg a hatóság; az érdekeltek ellenzésén megakadt a dolog. Feljebb megalakult ugyan a „Zsibóvidéki“ társulat, de egyáltalán nem működik, a min egyébként, tekintettel a szomszéd teljesen rendezetlen viszonyokra, nem is igen lehet csodálkozni.

A Körösökön megalakultak a társulatok.

A „Hármas-Körös“ társulat 1898-ban alakult meg. A folyó nagymérvű szabályozása itt is igen bonyolulttá tette a halászati jog viszonyait, a melyek egy-két községben még mai napig sem voltak teljesen tisztázhatók; ez a legfőbb oka, hogy a társulat az egységes értékesítést még meg nem valósíthatta. A tilalmak s általában az üzemterv határozatainak ellenőrzésére a társulat megfelelő gondot fordít, az igazgatói jelentés szerint „a tilalmi időt ma már a rendes halászati bérlők szigorúan megtartják; hanem ezen időben legtöbb gondot ad az orvhalásznak az ellenőrzése; erre nézve a halászati törvény azon módosítását ajánlom, hogy ne csak az orvhalász büntetessék, hanem az is, a ki illyentől halat venni merészel.“

Gondoskodik a társulat a köbgyödrökbe rekedt halivadék megmentéséről is. A bérlők bérleti szerződéseikben köteleztetnek a kubikok rendes kihalászására. Az évenként kihelyezni szokott süllőikra eredménye a most már „sokkal nagyobb“ mennyiségben észlelhető halivadékban mutatkozik. Költségeinek fedezésére a 2180 kat. hold vízterületen kat. holdanként 30 fillér az évi kivetés.

A „Kettőskörösi“ társulat 1898-ban alakult meg. Teljesen rendezett viszonyokat teremtett és 1903. január 1-től kezdve egyöntetű 6 évre szóló bérletekben értékesíti 360 k. holdat kitevő vízterületét az elnöki jelentés szerint ugyan „alig kedvezőbb anyagi eredménnyel, mint a hogy az a múltban történt.“ Azonban szerintünk nem szabad csekélylenünk már azt az eredményt sem, hogy a bérjövdelem az új rendezett s tilalmak tartását követelő időszakban sem csökkent, mert ez a jövedelem nem apasztja többé a tőkét, mint a régi szabad gazdálkodás idején. A területért egyébként összesen 1855 koronát fizetnek évenként.

A társulat halivadék neveléséről is gondoskodik s e célra a szomszédos lecsapoló-csatornákat használja. A földművelésügyi miniszterium tenyészanyagot kívül — süllőikra s anyapontyok — ez évben 300 korona segélyben is részesítette. A társulat kivetése kat. holdanként 30 fillér.

A „Sebes-Körösi“ halászati társulat működése, a mely szintén 1898-ban alakult 1100 k. holdon, teljesen megakadt, miután a tagok közömbössége miatt még az

érdekeltségi kimutatás rendezése sem volt mostanáig lehetőség. Az igazgató jelentése szerint egyébként „a halászat fejlesztése a Sebes-Körös folyón alig lehetséges.“ Ezt pedig következteti abból, hogy az évenként kihelyezni szokott süllőikrának és rákivadéknak semmi eredménye nem látszik; a folyó agyon van szabályozva; Komádi határában kenderáztató-telep van, a melynek vize szürve jut ugyan a folyóba, de annak vizére mégis oly rossz hatással van, hogy az többé-kevésbé élvezhetlenné válik. Felhozta a jelentés végül azt is, hogy másfél évtized előtt közel 10,000 koronát jövedelmezett a folyó halászata, ma pedig alig folyik be érette 2000 korona. Erre azonban meg kell jegyeznünk, hogy ez nem példátlan értékcsökkenés. Meg van ez, még talán nagyobb mértékben is, minden szabályozott folyónknál, a melynél a „haltermő“ árterületek elvesztek. A társulatoktól nem is várhatja senki, hogy a régi halbőséget visszavarázsolják; annak feltételei egyszersmindenkorra megszűntek a területnek és víznek a modern kultúra nyomában járó annyiféle igénybevétele mellett.

A vizekben és árterekben fekvő tőke az előtt úgyszólván a halászat révén gyümölcsözőtt; ma a tőke legnagyobb része más módon jövedelmez; a halászat számára aránylag kevés maradt belőle. De azért ezt a részt sem szabad hagyni, hogy teljesen elérték-telenedjék. A halászati társulatoknak éppen az a feladatuk, hogy a folyókban fenmaradt halállományt fentartsák, azt a lehetőség szerint gyarapítsák, a céljuk elérését gátló akadályokat igyekezzenek elhárítani s így a vízben rejlő tőke azt a részét, a mely éppen csak a halászat révén hasznosítható, megfelelően kamatoztassák. Manapság, a mikor a közgazdasági eredmények jelentőségét annyira felismertük, nem szabad a legcsekélyebb jövedelmet sem kicsinylenünk.

Kár volna bizony azért az évi 2000 koronáért is a Sebeskörösön.

Répassy Miklós.

(Folytatjuk.)

~~~~~

A csuka mint hasznos és káros hal.

Szinte bizonyos, hogy a mikor a halakra nézve káros állatokról esik szó, legelőször a csukát halljuk említeni. Tagadhatatlan, hogy ritka ragadozó természettel bír, s bizony kevés olyan állat akad, legyenek ezek vízben avagy szárazon élők, a melyeket meg nem támad, ha alkalmas nagyságban kerülnek eléje.

Rovarok és ezek álcái, rákok, a legtöbb halféle, hüllők, madarak sőt kisebb emlősök esnek zsákmányául ennek a különben saját fajtabelit sem kimélő kegyetlen rablónak. A ki valaha megkísérelte ikrából költött csukákat fölnevelni, tanuskodhat róla mennyire ritkították egyes jobban fejlődő állatkák testvéreik számát.

Hogy néha meg az embert is megtámadja, arra nézve szintén bőven vannak esetek. Így közvetlen tapasztalásból tudom, hogy egy kisebb, de meglehetősen mély patakot áthidaló bürürün ülő és lábait a vízben tartó pásztorfiu lábfejét a csuka bekapta, s harapásával ugyancsak alaposan megsebezte. Jóllehet az egész csak pillanat műve volt, a sok és éles fog által ejtett jelentékeny seb nem csekély fájdalmat okozott a fiúnak hosszabb időn át.

A csuka apró hegyes fogakkal fegyverzett öblös szája és élénk emésztőképessége folytán magánál hosszabb állatot is képes elnyelni. Természetesen ilyenkor csak apránként emészt meg zsákmányát, azaz az emésztés

előhaladásához mérten gyűri azt le garatján. Éppen ezért nem is ritkák az olyan csukák, a melyeknél a prédának egy része a szájból kiáll, azt a látszatot keltve, mintha testüknek mindkét végen farkuszóval bírnának. Jellemző ugyanis, hogy a csuka prédáját mindig a fejénél fogva igyekszik lenyelni, mivel ilyen módon elkerüli úgy a pikkelyek, mint az úszók sugara által okozható ellenállást. Halászoktól hallottam, hogy bár igen sok csuka gyomrának tartalmát vizsgálták meg, soha sem találtak abban olyan halat, a melyik nem ilyen fekvésben t. i. fejjel lefelé került volna oda.

A kik a csukát megfigyelték ha támad, mind azt állítják, hogy prédáját oldalról kapja el, s csak aztán fordítja úgy, hogy fejénél fogva nyelhesse azt el. A partok mentén, többnyire vizinövények között óraszámra képes mozdulatlanul állani, hogy a kellő pillanatban villámgyorsan vesse magát prédájára. Rendkívüli gyorsasága miatt ritkán téveszt célt; de már üldözésre, kiváltképpen hosszabb tartamura, nem vállalkozik, mert aránylag hamar kifárad. Bő táplálék mellett rendkívül jól fejlődik, különösen korának első öt évében. Már ennél korosabb példányok jóval gyengébben értékesítik a táplálékot.

Manapság, a soha nem szünetelő halászat miatt, ritkán találhatunk teljesen kifejlődött példányokat. Oroszországban a Peipusból való egy olyan példányt láttam, a melyik majd 22 kg.-ot nyomott s a melyiknek hossza a másfél métert meghaladta. Ám hogy az ilyen óriás hány éves lehetett, azt bajos meghatározni, mivel a csukára nézve is hiányoznak idevágó megfigyelések.

Noha kétséget nem szenved, hogy falánk természete miatt a csuka erősen pusztítja a vele együtt élő egyéb halakat, eme tulajdonságát rendszerint túlhajtják, s rendszerint rosszabbnak tartják, mint a milyen. Így csak nemrégiben jelent meg egy tekintélyes német szaklapban egy cikk, a melyiknek írója azt állítja, hogy a csuka naponként saját súlyával egyező mennyiségű halat fogyaszt. Ám az ilyen állítás semmi esetre sem alapulhat közvetlen megfigyelésen, mert a ki alaposan foglalkozott ezen állat életmódjával, az nagyon is tudja, hogy ez egyszerűen lehetetlen. Hiszen csak félakkora halat nyel is el, mint maga, már ennek a megemésztésére is legalább 24 óra szükséges, a miatt, mert ekkora falatot sem bír egyszerre legyűrni, hogyan tudna tehát kétakkorát megemészteni?

Különben a csuka étvágya nem mindig egyforma. Vannak időszakok, a mikor a világért nem nyulna az orra előtt uszkáló legjobb falatokhoz sem. Nálunk legfalánkabb május közepétől június végéig és továbbá augusztus és szeptember hó folyamán. Juliusban rendszerint lusta s csak ritkán jár préda után, a mit legjobban tudnak a horgászok.

Nincs tisztázva még az a kérdés, hogy vajjon a csukanál ismétlődő fogváltás van e étvágyára befolyással vagy sem. Kizártnak ez nem tekinthető, minélfogva nem lenne felesleges erre nézve megfigyeléseket tenni. Természetesen ezt csakis a hosszabb időn át tartókban élő és állandóan szemelött levő csukák megfigyelése által konstatálható.

Téli álmat nem tart, tehát táplálkozása sem szünetel, mint a pontyé. Sőt néha még ilyenkor is tekintélyes mennyiségű halat fogyaszt el. Ha éhes, nem ismer félelmet, s vajmi gyakori az az eset, hogy a húzóháló kávjában megfogódott s a part felé húzott csuka még itt is ráveti magát a vele együtt fogva levő keszegre.

Kora tavasszal kezdődő ivása idején vándorlásra

hajlandó, mert apró árkok és vízfolyásokon igyekszik az árterekre, kiváltképpen a frissen elöntött rétekre kijutni. Az ilyen helyek gödreiben, ha róluk a víz lepad, bőven találhatunk minden áradás után kisebb-nagyobb csukákat, a melyek legtöbbször emberek és ragadozó-állatok zsákmányává lesznek. Mindamellett a legtöbb idejekorán menekül az ilyen veszedelem elől, úgy, hogy csak csekély hányadrésze az egésznek jut szárazra ilyen módon.

Ezen tavaszi vándorhajlama sokban hozzájárul a csuka rendkívüli elterjedtségéhez, mert ilyenkor talál leginkább utat olyan vizekhez, a hol egyébként jelenlétét szinte lehetetlen elképzelni.

A telet nem mindenütt állja, mert levegő dolgában nagy az igénye. Sekély, iszapos fenekű tavakban, a hol rothadás révén a vízbeli levegő oxigéntartalma hamarosan kimerül, a hideg idő beálltával a csukák tömegesen pusztulnak el, holott az ugyanott élő keményebb halak, mint a czompó, a kárász stb. egészen jól találják magokat. Ám ha ilyen tavak jegét lékeljük, először a csuka látatja magát, kapkodva levegő után — pipálva — miközben annyira megszeli, hogy akár kézzel is megfogható.

A csukanak fentiekben ismertetett tulajdonságai, könnyen azt a vélelmet kelthetnék, mintha a közvizek halállományának védelmére nagyon is kívánatos volna azokból a csukát egészen kiirtani. Ám ez határozott tévedés, sőt ellenkezőleg szükséges, hogy az egyetlen nagyobb folyóból, avagy tóból se hiányozzék, mert éppen ezen édesvízi ragadozó munkája, szerepe nélkül a még oly bő táplálékkal bíró tó is hamarosan kimerülne és idővel satnya, elcsenevészedett halakat adna. A csuka ugyanis az, mely kérlelhetetlenül felfal minden elerőtlenedett halat, ő az, mely a tulságos szaporodásra hajló halaknak gátat vet, és csak olyan erőteljes és ügyes példányokat enged boldogulni, a melyek előle menekülni képesek.

E mellett saját tulságos elszaporodásától sem kell tartani, mert hiszen egymással szemben is örökös harcban állanak, a minek révén számuk épp úgy fogy, mint a hogyan apasztja azt az ember is, a ki akárhány helyen sokkal inkább üldözi, semmint az okszerű és kívánatos.

Úgy a szigonynyal, mint a különféle horgokkal jól fogható, minélfogva mint sporthalat is kiválóan kedvelik. Tavasszal a szigonynyal, valamint a közönséges és fonóhoroggal való fogása rendkívül érdekes, izgató és egészséges sportot képez, a mely teljesen pótolhatja a vadászatot, minélfogva mindenkinek melegen ajánlható, a kinek érzéke van a természet és a sport iránt.

Európa nyugati részein, beleértve hazánkat is, a csuka határozottan apadóban van. Éppen azért több helyen már is mesterséges uton igyekeznek azt tenyészteni és a vizeket ivadékkal behalásítani. Értéket tekintve, mögötte áll ugyan a süllőnek, mindamellett elég szép árat fizetnek érte mindenütt, a mi szintén lényegesen hozzájárul rendszeres halászásához.

Oroszországban vannak vidékek, így Dorpatban, hol nem szívesen fogyasztják a csukát, azért, mert az ottan, különösen Jurjen vidékén fogottakban a széles szalagiliszta álcáját (*Bothris cephalus latus*) találják s így fertőzéstől tartanak. Ámde ez a félelem sem mondható alaposnak, hiszen a csukát majdnem kizárólag főzve fogyasztják s a kérdéses lárvák a víz forrásánál okvetlenül tönkremennek. Infekció tehát legfeljebb az ott szokásos csukakaviár élvezete folytán történhet és

tényleg ilyenek fogyasztása soha sem ajánlatos, mert nyersen eszik s nagyon sok ily szalagliszta lárvát tartalmaz. Sőt még füstölt állapotban sem tanácsos a csuka húsát enni, kivéve, ha nagyon jól meg van főzve, a mikor mindenféle fertőzés lehetősége ki van zárva. Egyébként az igazság okáért meg kell említenünk, hogy nemcsak a csuka látja vendégül az említett lárvákat, hanem meg van az némelykor a sügérnél is.

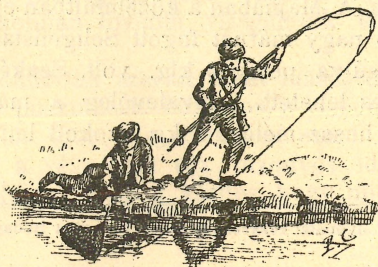
De bármily értékes és nehezen nélkülözhető hal legyen is a csuka a közvizekben, annyi bizonyos, hogy épp oly kevésbé való a halastavakba, különösen pedig nem a pisztrángos tavakba. Még pontyos tavakba is csak akkor tűrhető meg — pedig sokan azt képzelik, hogy innen el se maradhat, mert hiszen a lusta pontyot mozgásra készíti — ha a tenyésztő nem képes tavaiból távoltartani az ú. n. gazhalat s ha oda is a tenyésztés tárgyát képező pontynál jóval kisebb fejlettség mellett tevődik. Ilyen állapotban, ilyen tavakban nagyon is helyén van, mert a főhalnak a táplálékfogyasztásban versenytársait pusztítja. Ott, a hol a víz természete lehetővé teszi, inkább ajánlhatjuk erre a célra is a süllőt, hidegebb vizű tavaknál pedig a szivárványos pisztrángot.

Egészen téves azonban a fentebb érintett azon hit, hogy a tógazdára nézve azért hasznos, mert a pontyot az ellustulástól óvja. Ilyesmire a pontynak nincs szüksége, nemcsak azért, mert életmódjában az adott viszonyokhoz alkalmazkodik, hanem azért sem, mert mint hizóállatra nézve a mozgás nemcsak nem haszon, de határozottan kárral jár, mert a táplálék nem húsképzésre használandó fel, hanem munkakifejtésre. Haszna kizárólag abban rejlik, hogy a pontyotyal egyenlő táplálékon élő értéktelen halakat tizedeli.

Ugyanezen okból különösen helyén van az olyan kárászos tavakban, a melyekben egyéb halakat tartani nem lehet. Ha ilyenekbe kora tavasszal több jól fejlődött csukát teszünk, azok a bő táplálék révén hatalmasat fejlődnek. Jól lehet, a kárászok száma apad, azonban a megmaradtak annál jobban nőnek. Természetesen ha az idő öszre fordul, a csukákat is ki kell fognunk, mivel különben elpusztulnának a télen át.

Végül megemlíteni kívánom, hogy a közvizekben gyakorolt szerepük mellett sem óhajtom a csukát minden áron kimélni. Azt tartom, hogy ama nagy példányok, a melyek koruknál fogva különben sem értékesítik a táplálékot jól, okvetlenül kifogandók, már csak azért is, mert a vénebb csuka húsa távolról sem oly ízletes, mint a fiatalabbé. Ugyanezért, a mennyire lehetséges, közvezeink halászata érdekében annyit okvetlenül meg kell tennünk.

Mindenesetre el kell azonban a csukát a pisztrángos vizekből távolítani, mert ott csak kárt tehet. A pisztráng ugyanis szintén ragadozó hal, a mely előszeretettel üldözi az aprófajta halakat s e mellett húsa annyira értékes, hogy ugyancsak helytelenül számítana az, a ki emez apró takarmányhalat csukabússá akarna változtatni akkor, a midőn pisztránghússá is alakíthatja.

Az új halászati törvényjavaslat.

Sokat írnak és beszélnek ma arról, hogy a földművelésügyi miniszteriumban új halászati törvényt dolgoznak, mert belátták, hogy a régi törvény mellett úgy a halak, mint a halászok lassan-lassan elpusztulnak (? Szerk.) és ezzel végképpen megszűnnék egy fontos mezőgazdasági ág, mely pedig úgy az államnak, mint egyeseknek tekintélyes jövedelmet, ezereknek meg mindennapi kenyeret ad.

Nem tudjuk, mennyire vannak már e munkálatokkal és kik szólnak az ügyhöz, de félok, hogy ismét úgy készítik el a mi új ruhánkat, mint 1888-ban, hogy t. i. nem passzol a testünkhöz. A miniszterium azon ügyosztálya, melyhez a halászat is tartozik, meghallgat ugyan mindenkit, el is fogadja készségesen az írásbeli memorandumokat, de azokból édes-keveset vesz át, mert az a zöld asztalnál már eleve elkészült javaslatokat fenekestől felforgatná.

Szerintem a halászok baja ebben a két kérdésben csucsosodik ki leginkább: 1. hogy túlnagy a bérleti összeg és az azzal járó adó és 2. súlyos a két hónapi általános tilalom.

Az első kérdés üzleti kérdés, annál emberségebb szempontokra számítani alig lehet, még akkor sem, ha a tulajdonosban meg is volna ehhez (bár nincsen meg) a jóakarata, mert a halászok között tapasztalható áldatlan kenyéririgység hallatlan magasra veri árverések alkalmával az évi bért. Ezen tehát mindaddig, míg a halászok is kenyérrel élnek, nem lehet segíteni, hacsak kartell útján nem; de az az álmok birodalmában van még.

A másik baj a két hónapra terjedő általános tilalom. A törvény nem rendeli ugyan, hogy két hónapig semmi néven nevezendő halat nem szabad fogni, de a halásztársaságok úgy intézkedtek alapszabályaikban s miután a miniszter azokat jóváhagyta, ezen alapszabályok értelmében, két hónapig teljes tétlenségre vannak kárhozthatva azok a bérlők, kik ily társulati kötelekbe levő vizeken bérelnek halászatot. Különösen érdekes azonban, hogy a társulati kötelekbe tartozó vizeken, a Duna mentén, több olyan vízterület is akad, a melyeknek tulajdonosa nem lépett be a társulatba, minélfogva ott szabad is a halászat egyes halfajokra. Különben az is elég mulatságos, hogy a Dráva innenső felén van is, nincs is tilalom, a tulsó felén azonban egyáltalán nincs? Már most ki mondja meg a bérlőnek, hogy hol a víz közepe, tehát hová ne vesse a hálót, hogy a fennálló tilalmat meg ne sértse?

Nem mondom én, hogy a halászati tilalmak feltétlenül törlendők, de úgy hagyni, mint most van, határozottan káros a bérlőre. Módosítani kell azt úgy, hogy a tilalom okozta kárból és veszteségből egyaránt jusson úgy a bérlőre, mint tulajdonosra, vagy röviden mondva: úgy kell azt rendezni, hogy a kecske is jóllakjék, meg a káposzta is megmaradjon.

Szerintem erre egyedül alkalmas módot a kiméleti terek kötelező megállapítása nyújtja. Minden halásztársulat jelöljön ki ilyeneket az ő vizein, azon aztán a halászat feltétlenül szüneteljen április 1-től szeptember 30-ig. Ennyi időt annál is inkább szükségesnek tartok, mert nagyon tévednek azok, kik azt hiszik, hogy a halak minden fajtája csak abban az időben ívik, a mely időt a törvény kiméleti idő gyanánt megszab. A kiméleti tér minden évben más-más helyen lenne megállapítandó. Azokon a halnak teljes nyugalma lévén, tehát sokkal több halat várhatunk, mert hiszen ott félesztendeig ívhat

és ha ívni akar, bizonyára oda húzódik, a hol nem háborgatják.

Hogy az ármentesítő-társulatok kubikgödrei valóságos haltemető, az minden kétségen felül áll. Tény az, hogy százezerszámra pusztulnak el ott a kis halak, ha ivás idején áradás van, pedig ki ne tudná, hogy a hal mindig megvárja az áradást. A kubikgödörből tehát okvetlenül oly csatornákat kell a folyó felé készíteni, a melyeken a kis halak a hirtelen apadó vízzel együtt a folyóba menekülhessenek. Mi halászok e bajt még nem szüntethetjük, mert csöbrökben avagy hordókban visszahordani akarni a félig már élettelen halakat, nemcsak rettenetes költségbe kerül, de egyenesen lehetetlen is. Ezt vagy az ármentesítő-társulatoknak, vagy pedig az érdekelt halásztársulatoknak kellene végeztetni.

Hogy a halászjegyekkel üzött visszaélést megszüntetni üdvös dolog, az bizonyos, noha a halászati törvényt is oly szigorú korlátok közé szorítani akarni, mint a vadászatot, szintén nem eléggé indokolt, a menyiben a vadászat kizárólag uri foglalkozás, sport, holott a halászat a legszegényebb néposztály kenyérkeresete.

Nagyon kívánatos volna, ha ezen javaslathoz minél többen szólnának hozzá, valamint arról is gondoskodnánk, hogy meghallják azokat ott is, hol rólunk akarnak atyailag gondoskodni.

Uzleber Antal
halászmester.

Mint gyakorló halász kezéből eredt, a fenti cikket egész terjedelmében közöltük. Mivel azonban annak nem minden állításával értünk egyet, alkalmilag ahhoz magunk is hozzászólunk.

Szerkesztő.

~~~~~

-o VEGYESEK -o-

Süillő a Tapolyban. A herczeg Hohenlohe-féle uradalom Margonyán (Sárosm) 1900 óta évenként 60,000 megtermékenyített süillőikrát helyezett ki a Tapolyba; az uradalom ezidei jelentése szerint az eredmény nagyon szép, mert most már ezt a kiváló halat nagyobb számban találják a folyóban. Érdekes a dolog azért különösen, mert a Tapolynak ez a része meglehetősen fent van s körülbelül a márna szintájához tartozik. — p. —

Hogyan kell a halat megölni. Tudvalevőleg a halak megölése úgy a halaspiacok mint a konyhák olyan sötét pontját képezi, a melyet bátran lehet a legközönségesebb állatkinzásnak nevezni. Amsterdamból írja lapunk egy barátja, hogy e tekintetben ugyancsak tanulhatunk a hollandusoktól. Ez a halásznép nagyon tudja a módját annak, mint lehet a halat leggyorsabban megölni. Míg nálunk akárhánszor élve darabolják azt a bográcsba, avagy ha nagyon jószívű a szakácsné, akkor rászánja magát arra, hogy a halnak a fejét az asztalhoz veri, esetleg a kés fokával föbe veri, a míg a hal elszédül: addig a hollandus hozzá nem nyulna olyan halhoz, a melyik nem szabályszerűen lett megölve. A megölést pedig úgy végzi, hogy egy éles késsel közvetlenül az állat feje mögött beszúrva, átvágja a gerinczagyat, mire az állat azonnal megszűnik élni. Amellett, hogy ilyen módon elejét veszik a

kinzásnak, megvan még az a nagy előnye is, hogy a hús még nem lazul és tovább tartható. Nem is esik meg a hollandus szakácsokon, hogy a hal szétfőljön. Ugy ez, mint a hollandi halétek kiválósága főleg ebben találja magyarázatát. Megemlítjük még, hogy a hollandi piacokon az élve leölt halat több keresztvágással jelölik. A vágások felülete ezeknél egészen más, mint a netán már nem élőkön ejtetteké, minélfogva ebből biztosan megítélhető, hogy a hal szabályszerűen lett-e leölve.

Mint lehet a halastavakból a sást és víz lenesét kiirtani? Jóllehet a sásnak irtására a legkülönbözőbb eszközök vannak használatban, a legbiztosabb módja, úgy látszik, mégis az, hogy a víz tükre alatt 2-10 cm. azt lekaszáljuk. A tapasztalat sokszorosan megmutatta, hogy 2-3 év után nyoma sem maradt a sásnak, ha ezt a munkát tavaszszal, hamarosan azután, hogy hajtani kezd megteszszük s vagy 4-8 hét után megegyszer megismételjük. Így vagyunk a náddal is, ha azt fejlődésének idején vágjuk. A jégről való vágásával mit sem érhetünk el. Ám ha a partokon egyes sás- vagy nád-bokrokat állva hagyunk, azzal mit sem ártunk, mert rajtok bőven fejlődik az apró fauna, a mely keresett tápláléka a legtöbb halfajnak. A vízilenesét kisebb tavakban úgy pusztíthatjuk, hogy a partra gereblyézzük. Nagyobb tavaknál ugyanezt ladikról végezhetjük, avagy kötél használatával ismét a partra való huzással. Igaz, sok türelmet igényel, a tisztogatás ez a módja, de az is bizonyos, hogy tavunk vele sokat használunk, mert az a sűrű növényzet nem ereszt át a napsugarakat. Nagy szolgálatot tehetnek eme növény pusztításánál a hattyúk és a kacsák is, azonban csak ott alkalmazhatók, a hol legalább kézfejnél hosszabb halak vannak a tóban.

Pontyvámellenes-mozgalom Németországban. Tudvalevőleg Németország törvényhozása az élőpontyokra vetett 15 márkás vám beszedése által kívánja saját termelőinek érdekét a külföldiekkel szemben megvédeni. Mivel ezen vámemelést elsősorban a fogyasztó-közönség fogja leginkább megérezni, annál fogva, hogy az ország jelentékeny bevételre szorul, iparos és kereskedelmi körök mindgyakrabban foglalnak állást ezen vámemelés ellen. Így legutóbb a Flensburgi kereskedelmi kamara indított nagyszabású mozgalmat, arra kérvén a kormányt, hogy ejtse el ezen vámtételt is, miután az a fennforgó viszonyok között nem egyéb mint a fogyasztók terhére a termelőknek adott prämium. D. F. Z.

A fagyasztott halak kérdése erősen foglalkoztatja az angol szaklapokat is. Így a *Fish Trades Gazette* írja, hogy néhány évvel ezelőtt egy nagy halkereskedő-cég nagyobb mennyiségű törpe haresát szállított fagyottan Észak-Minnesotából St. Luis-ba, Buffállóba és egyéb helyekre. Ezek a helyeken nagyon sok hal a mikor hidegvízben lassan fölengedt ismét életre kelt. A lap szerint ilyen eseteket egyebütt is észleltek.

Óriási márna. A Majnában a közelmúltban egy hivatásos halász feltűnő nagy márnát fogott Seligenstadt mellett. A hal 82 cm., súlya pedig 5 klg. volt. Szakértők állítása szerint 20 éves lehetett. Tudvalevőleg a márna átlagos súlya 45 cm. hossz mellett 2 klg. szokott lenni.

D. F. Ztg.